Revista apare o dată la două luni. Următorul număr va apărea în iunie.
Fotografie: Annie Spratt
Anul V, Nr. 2, 2020

topLitera

REVISTĂ LITERARĂ

ÎN ACEST NUMĂR

Geta Lupoiu ● E viu
Mioara Strat
● Locuiesc într-o prăpastie
● Recunosc
● Bulling divin
● Conferință de presă
Mircea Dorin Istrate
● Umbra
● Râul vieții
● Înstrăinații noștri
Nicolae Vălăreanu Sârbu
De dragul atingerii ●
Noaptea tăcerii ●
O recunosc mai subțire ●
Patimi sălbatice la pândă ●
Mihnea Roibu ● În așteptarea unei înghețate
Aurica-Maria Ujică ● O privire prin bibliotecă
Viorica-Macrina Lazăr ● Faust. Sinteză a evoluției societății europene și a spiritului uman în general
Georgeta Maria Lung ● Zahei orbul (Vasile Voiculescu)

Poezie

E VIU

Era întâia zi, o nouă săptămână
Iar cerul era trist și-nfricoșat
Și norii lăcrimau si blânda lună,
Căci cel iubit, era în lumi făr' de păcat.
În zori, de dimineață, Maria și cu alte',
Aleargă pe poteci făr' de culoare,
Iar dragostea ce leagă, nu desparte
Le-ndrumă pașii repezi, cu pudoare.
Ajunse la mormânt...minune mare
E piatra într-o parte, fâșiile-s pe jos

Mirate și speriate, se-treabă fiecare
Ce s-a-întâmplat cu el? Unde-i HRISTOS?
Și parcă șoapte ce picură din cer,
Străbate-ntreg pământul un zapis
Ca într-un zbor de fluturi care pier,
Se 'nalță doruri, spre țara de abis.
E dorul după DOMNUL...unde l-au ascuns?
Se-ntreabă Simon Petru și altul ucenic
Ce-și amintea, de vremuri din apus,
Cum îl ținea la piept, ca pe-un copil mai mic.
Sleiți de alergare și plini de suferință,
Ajunși lângă mormânt, privesc în jos
Ooo, nu mai este trupul! Și cu a lor ființă
Zăresc într-un ungher, ștergarul lui Hristos.
Ei, au uitat, le spuse mai 'nainte
Ce fosta scris cu mii de ani...nu pricepură

Căci el o să învie, după a lui cuvinte
Dar nu au înțeles cuvântul din scriptură.
Răpuși de jale, durerea îi cuprinde
S-au întors acasă, la frații lor, a spune
Maria, sta afară și, c-un oftat fierbinte
Plângea lângă mormânt, deodată minune!
Din lumi necunoscute doi îngeri se arată
Înveșmântați în alb, și-i spuse:
De ce suspini? Plâng după-al meu tată
L-au dus și nu știu unde...Și jalea o răpuse.
Dar când întoarce fața, ISUS i se arată
Femeie! zise el, de ce n-ai mângâiere?
Mi l-au luat pe DOMNUL, și-s tare tulburată
Crezând că-i grădinarul, îi zise cu durere.

Iar Domnul, blând rostise: MARIA!
Cu-atâta bucurie, O Domnul meu!
Nu mă ține! Ci, du-te! Împarte bucuria,
Că eu sunt viu, și plec la DUMNEZEU!
MARIA! Strigă Domnul și azi în sărbătoare
Răspunzi cu-acea voință ce o aveai întâi?
Îl lași să te conducă în lumea asta mare?
Sau, vrei să pleci departe, EL spune: o, rămâi!
Dar nu uita ștergarul, acolo În ungher
Și poartă-l tot mereu, slujește cu tărie
Căci el dă lumii-ntregi, speranțe ce nu pier
HRISTOS A ÎNVIAT! mărit În veci să fie!
Și an de an, se spune: HRISTOS A ÎNVIAT!
Îndură-te stăpâne, trezește omenirea!
Dar oare, câte inimi o cred cu-adevărat?
Noi spunem cu tărie E VIU și ne-a salvat!

Geta Lupoiu

LOCUIESC ÎNTR-O PRĂPASTIE

locuiesc într-o prăpastie
să urci în fiecare zi legată de pereții ei
e ca și cum te-ai pregăti de sărbătoare
ajung de multe ori pe buza ei
dar cînd să pășesc afară
văd că mă agățasem de-un voal
e alb și se rupe
de aceea cad mereu înapoi
de unde privesc la ochii
și osemnitele de pe pereți
care-mi tot spun
că li se pare că m-am sfârșit cu cineva în luptă
lasă voalul ală
e deja plin de sânge
rămâi
să
dansăm pe loc

Mioara Strat

Fotografie: Henry Co

RECUNOSC

nu știu să am grijă de mine
nu mi-e totuna de nimic dar îmi pare că o nouă zi înseamnă
să te lupți cu nimic
nu știu să plâng cum se cuvine
ce-i aia că plângi la filme
sau să plângi pentru tine
de bine de rău, tot poate să fie mai bine
nu știu să mănânc, mă intoxic cu bună știință, mă îngraș cu
pâinea cea de toate zilele care se zice că ar trebui să îți fie
de bine, că ar fi destul să fii fericit
nu știu să-mi aranjez masa, nu știu să beau apă
nu știu cum să pun flori pe masă
nu știu să mă așez pe pat lângă iubit
nu știu să-mi ofer aer, nu știu să mă piaptăn, nu știu să mă
spăl
nu știu să stau în casă fericit
nu știu să aranjez interiorul
să pun lucrurile la loc
nu știu cum e să mori
nu știu să mă tratez de boală
nu știu cum e să nu mă uit în largul lumii
nu știu să mă feresc de gândurile negre, de oamenii răi
nu știu să fiu nemuritor
dar știu că pe toate mi le voi reaminti într-o zi
cum își amintesc preoții când deschid cartea
patetism
scriu patetic pe vremea pandemiei
aș avea altele de făcut
prin bucătărie
dar scriu patetic despre pandemie
mi-e gâtul plin de enormități
gânduri alimentate de frică
dezavuate de ceea ce sunt
îmi dau silința să dețir omniprezența
unui virus
îmi dau silința să mă scot din ecuația în care x este moartea
ecuația aceasta îmi spune că sunt un număr
și deci nu-mi sunt un necunoscut
am fugit de matematică pentru că am crezut că nu mă
privește
și am mers spre poezie
dar și poezia e un x pe vreme de pandemie

BULLING DIVIN

e una din amiezile acelea
ca amenzile acelea
când cuvintele frumoase devin amintiri
când oamenii fug ca la apocalipsă
când din gură-n gură și din mână în mână omul își dă moarte
Când zgomotul de târnâcoape acoperă larma oamenilor din
oraș
când sângele, aparatele, măștile, medicamentele doctorii,
spun toate canalele, nu mai ajung
numai lui Urin nu-i este frică de viruși ca să iasă să plimbe
un monstru desfăcând puțin din lesă
se așază pe bancă
descheie puțin fermoarul la geacă

TOPLITERA

își întinde picioarele cu adidașii albi
gândind la o viitoare distanță de soare
pe net Urin
evadat
se gândește la viitor
călcând pe moartea din prezent
Isus însetat
se uită la el printr-o cană de cristal din care s-a oprit să bea
apă și se întreabă:
Să mor eu!?
De ce? Când ce e rău mereu va învia?
Oamenii tot vor suferi.
Cum să calc pe moarte?
Cum să mai fiu viu?
Se uită la fratele lui de pe bancă cum scoate-o fărâmă de
pâine o strânge în pumni și-o aruncă pe jos
Iisus întoarce fața încleștată și iartă
dar un porumbel
apare în zonă și în zborul său
survolând spre undeva
să-și facă nevoia
se scapă pe a lui Urin geacă
Iisus
deși era pe picior de plecare a văzut nefasta întâmplare în
acea clipă
lasă capul în jos
își pune cana în cuiul ei și o ia din loc
sărind ca un copil și zâmbind

CONFERINȚĂ DE PRESĂ

comitetul a organizat
o conferință de presă cu temă stringentă
cum și ce cu macaroanele
primul care a luat cuvânt a
fost șeful
el știa mai bine ca oricare cum se pot ține macaroanele
de azi pe mâine
cu ce mănuși se vor învârti macaroanele
ce a zis Trump despre macaroanele americane
nuts a zis el, you are all nuts
a luat cuvântul adjunctul
macaroanele trebuie să poarte mască
altfel se înnegresc
a treia persoană care a vorbit
a zis că trebuie să izolăm macaroanele
dar că nu ne putem permite să le fierbem prea mult
nu avem infrastructura necesară
apa nu vine din cer
grâul nu vine din cer
ține-ți macaroanele în dulap
a încheiat șeful poliției
încurcă circulația aerului prin găurile sitei
presa a pus întrebări
seful spitalelor știe despre situația macaroanelor?
știe că putem rămâne fără macaroane și că
nimic nu le va putea opri din fierbere?

Mioara Strat

UMBRA

Scai se ține-ntr-una, umbra mea de mine,
Nu mă las-o clipă, nu îi e rușine
Că-mi ascultă toate câte eu vorbesc
Și ar vrea cu mine fie și-n ceresc.

Dar vedeți că-n toate am și eu scăpare,
Când e întuneric umbra nu-mi apare,
Bucuros atuncea, fac ce voi a face,
Ce dorește gându-mi și ce încă-mi place.

Numai că de-o vreme stau ca priponit
Și tot rumeg încă ceea ce-am gândit,
Cela întuneric nu e și el umbră
Ce mă-văluiește-n manta lui cea sumbră?

De așa-i atuncea încă-s mai legat,
Și-n cel întuneric bine-s scufundat,
Așadară umbra, rece și negrie
Toată viața dânsa, fi-va ea cu mine.

*

Nu suntem, cum credem, liberi niciodată,
Cu a noastră umbră fi-vom laolaltă
Orișiunde-n viață pași-o să ne poarte,
Orișice am face, în negria noapte.

**

Când plecăm din lume o luăm cu noi,
Face-ne-om vecia tot așa, în doi,
Bine e că lumii nu poate să spună,
Toate cât făcut-a, inima-mi nebună.

RÂUL VIEȚII

Între maluri desfătate cu dulceți de rugi de mure
Și cu sălcii plângătoare peste ape despletite,
Valul, unduind molatic, gândurile vrea să-ți fure
Ca-n adânc să mi te-atragă cu-ale sale vagi ispite.

El îți joacă mintea-n ape și-ncâlcește-a ta gândire
Și-n sclipiri amăgitoare te îmbie să-l urmezi,
Iar morgana lui șoptire mi te duce la pierire
De-i cădea în a lui vrajă și chemarea tu i-o crezi.

Valul este însăși viața, curgătoare, 'mbietoare.
De pe maluri e frumoasă de-o privești de-acol', de sus,
De te-arunci în ea te-nghite și-n șuvoaie mișcătoare
Mi te duce cum vrea dânsa, până fi-vei... la apus.

Ne-ntrerupt e râul vieții și în curgerea-i eternă
Din a noastre vieți își face viața sa de neoprit,
Uneori ea e frumoasă, alteori îmi este ternă
Și așa se duce-n valuri, până-n larg de infinit.

*

Sub a streșinii pădure, dintr-un dâmb cu umbră deasă
Un izvor cu apă lină curge lin unduitor, îmbietor,
Saltă-n valuri mici, de-o șchioapă, dară lui nicicum nu-i pasă,
Neștiind că dânsul fi-va, râul vieții, curgător.

De-ți lua o-nghițitură, apa rece-mbietoare
O veți ține minte-o viață și de ea ademenit,
Veți dori, ca însetatul stâmpărata ei răcoare
Ce e viața din cea viață, râului de neoprit.

ÎNSTRĂINAȚII NOȘTRI

Voi ceia duși din vatra țării spre alte plaiuri mai cu soare,
Topitu-v-ați speranțe, vise, că fi-vor timpuri mai ușoare,
Și-acum răbdați de dorul țării, de gustul ei dumnezeiesc,
De neamul ce v-a fost aproape, de toți plecații spre ceresc.

De preietenii făcuți în viață, chiar de dușmani ce i-ați avut,
De încă limbă românească, ce-a ei dulceață i-ați pierdut,
De Dorul cela ce îl are smeritul suflet românesc,
De sfinții noștri din istorii, ce-n huma asta hodinesc.

De țintirimul de pe Coastă, de casa voastră țărănească,
Acolo unde-i însfințită, Adama viță românească,
De mierea scursă din colindă pe-un suflet încă creștinesc,
Ce știe că aicea-mi fi-va, Grădina Maicii din ceresc.

Nimic n-ați dus cu voi acolo, nimic n-aveți din ce-i pe-aici,
Chiar de trăiți în mare fală, a voastre suflete sunt mici,
Veți hodini în altă humă, uitați de toți, înstrăinați,
Iar numele vi se va pierde, cu neștiuți, amestecați.

Voi n-ați știut că neamul nostru cu bune, rele, mi se ține?
Că el aici, cât fi-va lumea, va duce-o-n rău, va duce-o-n bine?
Că dacă toți roim în lume, când țara asta e la greu,
Ne pierdem locul în istorii și-n alte hărți vom fi mereu?

Bărbați îmi sunt acei ce-nfruntă cu stoicism aici, destinul,
Nu fug la greu în alte locuri, tot silnicind să-și facă plinul
Acela ce-i udat cu lacrimi, cu suferințe, cu nevoi,
Așa că nu cu noi îi baiul, ci mai de grabă e cu voi.

*

E-amară pâinea țării mele, dar ea așa a fost mereu,
Cu ea aici, nu robi la alții, trecut-am noi de cela greu,
Acolo umărul îl puneți la bunăstarea altei lumi,
Bieți migratori de colo-colo, precum e stolul de lăstuni.

V-ați rupt și rupți veți fi de țară dacă acolo veți trăi,
De dorul ei n-apoi vă cheamă și sufletul nu s-o căi,
Doar numele vă va rămâne din tot ce-avut-ați românesc
Și lacrima din al vost suflet, iertări când cereți, la ceresc.

Mircea Dorin Istrate

DE DRAGUL ATINGERII

Tu ai fost umbra risipei de veșminte
lăsate să cadă pe fața lunii
de la fereastra timpului
pe marginea întunericului
mirat de atâta iubire.

Noaptea părea o ființă disimulată
uitată afară de pază,
liniștea avea ochi rotitori
ca două stele ce schimbă priviri
de dragul atingerii.

Tot ce n-apuc să-ți spun
adoarme-n cuvinte
într-un vis.

De acolo te priveghez
cu răsuflarea tăiată
cum cobori lângă mine
înlăturând aerul mut.

NOAPTEA TĂCERII

Noaptea tăcerii albastre
nu are trup,
se topește prin întunericul
străpuns de stele aprinse.

Noaptea tăcerii surde
voce nu are,
se disipează în aer
lipsită de umbre.

Noaptea tăcerii sublime
dezbrăcată complet,
se pierde pe sine
în brațele apelor mari.

Noaptea tăcerii mirate
nu are picioare,
dar fuge speriată
de lumina dimineții.

Noaptea tăcerii fără iubire
e un întuneric absurd
prin care trec visele
pe malul celălalt al dragostei.

Noaptea tăcerii de foc
e un fulger prin inimă
ce-i luminează adâncul
fântânii din sufletul durerii.

O RECUNOSC MAI SUBȚIRE

Ruptă din coastele fragile
o recunosc mai subțire,
mai verde decât copacul furtunii
cu rădăcinile în aerul
pământului gras,

ea își pune amprenta
pe inima pietrelor de mustesc,

privirea-i se înalță
cu tandrețe subtilă.

Se furișează în lucruri,
vorbește cu ele
de mă subjugă cu dragostea
ruptă din trup.

Tot ce pot să mai zic, nu zic.

Surâsul ei luminos
și aura-i celestă
mă cuprind.

PATIMI SĂLBATICE LA PÂNDĂ

Spune-mi cine-i cel ce nu știe
câtă dragoste mai are
să împartă,

prigonește răbdarea,
nu are nevoie de ea.

În el se rânduiesc patimile
sălbatice la pândă
dincolo de verbe.

Prinde între degete destinul
ca pe un pui de pasăre
pe care-l mângâie,

adaugă zilelor culoarea iubirii,
le umple cu nesfârșire.

Lasă-mă doar să ghicesc
cuvintele pe care le cauți
și o să scriu adevărul.

Nicolae Vălăreanu Sârbu

Proză

ÎN AȘTEPTAREA UNEI ÎNGHEȚATE

Uff, sunt un copil necăjit. Uff, ce mă doare piciorul! Dar... nu o să-i zic mamei că mă doare. Nu aș vrea s-o sperii. Mai ales pentru că zilele trecute mama mi-a zis ca și cum mi-a dat o comandă: să am foarte mare grijă de mine și să nu cumva să mă îmbolnăvesc. A zis că, dacă răcesc, am încurcat-o și să fiu sigur nu mă duce la niciun spital, orice ar fi.

Ce-o fi cu ei? Au uitat că au un copil de 8 ani? Se uită atâta pe telefon și la televizor, și alteori stau și se uită la pereți. Oare au boala aia? Cum mi-a zis, odată, bunicul așa se uită cineva când se uită în gol, cică atunci se uită dracul. Mama e tare supărată că a apărut coronavirus-ul. Cică oricine poate să-l aibă și dacă iese în lume, poate pune în pericol pe orice om. Mai ales pe bunici. A trecut o lună de când nu avem voie să-i vizităm pe bunici! Oare cum se descurcă ei? Și cine le duce de mâncare, cine le ia medicamentele? Și, ce s-or fi plictisit ei, săracii. De când nu m-au văzut, cred că mor de dorul meu. Dar mai bine să nu mă duc la ei, să nu cumva să moară, că așa am înțeles că dacă iei coronavirus nu mai trăiești mult.

De 3 săptămâni nu am mai fost nici la școală. Și mă plictisesc! Eu nu așa am vrut să iasă. Te rog, îngerașule, să mă ierți când mi-am dorit să se întâmple ceva să stea mama și tata cu mine mai mult. Nu credeam că poate să aibă o dorință a mea un așa mare efect. Mi-am dorit să stea mama cu tata mai mult cu mine și să ne jucăm și să citim mai mult împreună. Înainte cu o seara să se întâmple în China atunci mi-am pus dorința. Și chiar un virus sau o bacterie m-am gândit că ar fi bune. Am auzit pe un canal pentru copii că virușii sunt capabili să te țină în casă, că pot să-i lase pe părinți acasă de la servici, să primească concediu. Și atunci mi-am dorit... ștt...să nu mă audă nimeni că poate mă duce la pușcărie.

Sau poate mă amendează și pe mine. Îmi pare rău, îngerașule, că s-a întâmplat să apară virusul, mama cu tata se ceartă care să se joace cu mine. Și nu-i prea mai văd zâmbind, poate puțin, dar așa forțați, se fac ca să mi se pară mie veseli.

Nu m-am jucat destul cu ei, dar, parcă acum, mi-e dor să mai plece mama sau tata undeva, ca apoi să vină acasă plini de chef de viață, să mă drăgălească, și să fie mai puțin prăpăstioși. Am văzut că se ceartă deja prea mult, de vină, cred, sunt tot eu. De cele mai multe ori se ceartă că trebuie sterse urmele de la pisică. Pisica asta e cam neascultătoare, îi tot explic, zi de zi, că nu are voie să meargă cu lăbuțele în pat, după ce a mers prin hol și, mai ales, prin fața ușii. Mama spunea că acolo nu trebuie să treacă absolut nimeni. Doar ea, și numai ea, că doar ea șterge pe jos, și acolo, la intrare, cred că e cel mai mult praf, căci șterge mama de atâtea ori, dacă bine am numărat...cred că de cinci ori pe zi. De ce? Cred că virusul poate intra pe gaura cheii.

Da, eu sunt de vină pentru tot. Dacă nu mă rugam de ei să aducă pisica, acum era totul bine. Dar cum aș putea trăi fără ea? Fără ochișorii aceia mici și verzui care se iau toată ziua după mine? Și nu sunt numai ochii. Dacă trec pe hol, să merg în cameră, pisi sare ca un cățel vesel în jurul meu. Pentru că, da, pisi a mea mai e și cățel, și, dacă îmi rămâne ceva pulpiță de pui de la masă, eu i-o dau ei, și, nu o să-ți vină să crezi, ce poftă are.

Cel mai distractiv e să-i văd pe mama și pe tata cum negociază să se joace cu mine. Eu știu că lor le place să se joace cu mine, dar nu le place să fie puși să o facă. Așa că atunci când mama îi spune tatei să se joace cu mine, el se răzvrătește mai întâi, se răstește și după ce se potolește, vine la mine să ne jucăm. Cu mama, la fel. Ce e cel mai haios este că de fapt ăsta e jocul meu

secret, și, fără să-și dea seama, ei îmi cad mereu în plasă. Ce să fac îmi place să fiu eu cel mai puternic! Până la un punct totul merge strună...Până la ora mesei. Trebuie să recunosc că părinții mei, când vine vorba de ora mesei, o iau razna, nu știu să-și prezinte deloc marfa. Ei cred că este o idee bună să mă pună în fața farfuriei și eu să mănânc. Dar eu vreau fix invers, vreau să fac eu mâncare și nu să mi se pună gata făcută de altcineva în față. Ieri m-au pus să semnez declarație pe propria răspundere că mănânc sănătos. Ei bine, ce invenție o mai fi și asta?

Poate că cineva ar zice că mama cu tata nu se mai înțeleg ca înainte, se duc la masă separat, se verifică prin geamul ușii, își ordonă fiecare ce să facă. Se înțeleg numai când mă pun pe mine la masă. A naibii, acolo nu cumva să se certe. Cred că nu se mai suportă, dar, totuși eu am observat că tata se supără dacă mama se supără, iar mama se supără dacă tata se supără, deci ce dovadă mai clară de grijă ar mai putea fi?

Într-o zi, însă, m-am supărat foc pe mama, mi-a promis că, dacă nimeresc cu mingea două coșuri îmi cumpără înghețată. Ea însă nu s-a ținut de cuvânt și mi-a zis că azi nu se poate merge la cumpărături, că merge doar de două ori pe săptămână și ia numai ce e important. A încercat mama să repare greșeala și s-a apucat să facă o înghețată după o rețetă dintr-o carte, se numea înghețată la pungă. A pus lapte cu zahăr vanilat într-o pungă mică, i-a scos aerul, apoi a băgat-o în altă pungă mică, din care a scos aerul, și pe asta a băgat-o într-o pungă puțin mai mare cu gheață, peste care a presărat sare. Numai că a căutat mult o pungă mai tare, și nu a găsit decât foarte slabă, și gheața a fost cuburi mărișoare, și ea trebuia pisată, și cu siguranță că trebuia mult mai multă la cantitatea aia de lapte din pungă. Experimentul numai și numai nu i-a reușit. A băgat punga în congelator, boscorodind, după care, la 15 minute a scos-o și mi-a turnat din ea lapte rece îndulcit în ceașcă și a zis să o iau ca pe o înghețată topită. După asta tot ea era îmbufnată că tot îmi zice că vrea să citească o carte, că eu tot nu o las.

Dar altfel îmi place, este că e atâta liniște în casa noastră. Mi se pare că aud fonșnete când mama cu tata se uită unul la celălalt. Și am impresia că ei evită să se privească ca să nu strice liniștea asta. În așa liniște pot și eu să mă gândesc la ce vreau eu. Mă bucur că mama l-a pus pe tata să închidă televizorul. La naiba cu privirea aceea înspăimântată. Ei zic că-s știri, dar eu cred că acolo e un monstru. Cum să stai toată ziua cu ochii la mostrul ăla care bagă frica în tine! Așa zicea mama, că știrile bagă frica în tine, și după cum aud că e glasul lor după câteva minute de știri, chiar o cred.

Acuma facem zilnic sport. I-a trimis o prietenă din Germania un filmuleț cu sport pentru copii, și mama insistă să facem dimineața ora de sport după el. E ok, cât de cât e haios, dar cel mai mult mă distrez când se enervează mama că sar peste exerciții.

Frații mei și cu mine acum ne facem temele acasă on-line, și e ok, că nu trebuie să mă mai trezesc dimineața. Dar pe bune, ce e aia școală fără să sâcîi pe nimeni? Tot ce mi-a rămas este să mă enervez către mama, care deși începe să mă îndrume cu răbdare ajunge să mă trimită până la urmă la tata.

Cea mai interesantă e mama că lucrează de acasă, se înregistrează, scrie și citește cu șorțul la brâu, iar când iese din casă iese veselă mereu numai cu mască, cu o hârtie și cu buletinul. O dată a uitat să ia o hârtie și a venit gâfâind în casă zbierând și întrebând unde i-a pus careva hârtia. A trebuit să o aduc, ce era să fac! Numai că, între timp, desenasem pe ea un copil cu o înghețată. Am crezut că îi trebuie lista cu cumpărături completată și de mine. Atunci am scapat cu bine, însă când a venit înapoi acasă era așa de agitată de parcă s-a întâlnit cu ursul. A zis să nu mă apropii și asta m-a făcut să mă simt îngrozitor și m-am dus în cameră și am plâns că nu mi-a luat nicio înghețată.

Se pare că părinții mei au devenit deodată tare zgârciți. Cum o să-i mai înduplec să îmi ia înghețată căci toată ziua mă văd cum fac câte o prostie prin casă. Ziua aceea în care o să primesc iar înghețată este tare departe.

Mihnea Roibu

Fotografie: Shapelined

O PRIVIRE PRIN BIBLIOTECĂ

MOTTO:
„Fiecare om primeşte două feluri de educaţie:
- una dată de alţii şi
- alta mult mai importantă, pe care şi-o face singur."

(Gibon)

Biblioteca şi oamenii ce o slujesc (bibliotecarii) îşi au rolul lor, adesea neştiut în societatea contemporană.

Interesul pentru citit nu vine de la sine, ci se formează printr-o muncă a factorilor educaţionali (familia, şcoala şi implicit a bibliotecarului), o muncă ce presupune răbdare, perseverenţă, voinţă. Rolul bibliotecarului nu se reduce la gestul de a da şi de a prelua cărţi, de a „creşte" un cititor pentru bibliotecă, ci stă şi sub semnul unui demers al modestiei, al bunului simţ, al universului magic în care trăiesc, acela al cărţilor.

Cărţile vor fi răsfoite şi citite cu mult nesaţ de către copiii noştri dacă, noi bibliotecarii, împreună cu părinții și profesorii, vom şti să le „deschidem" inima şi sufletul către lectură. Cine a învăţat să-şi facă din „carte" un prieten credincios va fi „bogat" toată viaţa.

Pe alt plan, lectura este un mijloc de creare, recreere şi devenire a personalităţii umane, de sensibilizare la valorile culturii umane, de bine, frumos şi adevăr.

Pentru ca apropierea de carte să devină o deprindere zilnică, iar plăcerea de a citi - o necesitate dorită şi trăită, e potrivit ca şi familia să se implice activ în apropierea copilului de miracolul cărţii, încă înainte de învăţarea alfabetului. Familia constituie primul mediu de viaţă culturală și socială, iar prin valorile pe care le transmite copilului asigură premisele dezvoltării intelectuale, estetice și morale ale acestuia.

Virtuţiile unei adevărate lecturi sunt multiple. Cine a învăţat de copil să-şi facă prieten credincios cartea, nu o va mai părăsi toată viaţa.

După cum spunea marele cronicar Miron Costin: *...că nu iaște altă mai frumoasă şi mai de folos în toată viaţa omului zăbavă, decât cetitul cărţilor....*

Bibliotecarul trebuie să ducă o muncă diferenţiată în raport cu profilul bibliotecii sale şi al cititorilor care o frecventează. Bibliotecarul trebuie să utilizeze cele mai variate modalităţi de activare specifică, totdeauna determinate de voinţa dezvoltării armonioase a personalităţii umane. Aria lui de investigaţie trebuie să fie servită de cele mai moderne metode şi mijloace ale informării.

Deasemenea, informația si accesul la informație reprezintă o condiție esențială a progresului. Se poate spune că informația a devenit plămânul societății, fără de care ne-am cufunda în sufocare și întuneric. Informația a revoluționat modul de gândire, a adus modificări majore, însăși existența societății, a schimbat toate activitățile, relațiile si legăturile dintre ele. Fluxul informațiilor a devenit tot mai dinamic și odată cu introducerea calculatoarelor a necesitat existența unor activități de organizare informațională, a unei planificări a informației si prin urmare a unui management informațional. S-au creat noi profesii legate de transferul de informații, iar biblioteca a devenit un „spatiu tehnologic", o importantă structură info-documentară.

Bibliotecarul trebuie să aibă permanent în vedere faptul că primirea cititorilor reprezintă o componentă esenţială a muncii bibliotecarului, pentru că de modul în care cititorii sunt primiţi depind numeroși factori legați de bunele raporturi ale bibliotecii cu utilizatorii săi. În relaţia cu cititorii este extrem de important aspectul uman. O bibliotecă, chiar dacă e cu acces liber la raft, dar fără bibliotecar este tristă și rece.

Bibliotecarului trebuie să îi placă să lucreze cu omul, să fie un psiholog, să dovedească tact, să fie discret, să aibă disponibilitatea şi calmul de a-l asculta pe cititor, de a-l îndruma, de a-i oferi cu drag cartea dorită, de a veni în sprijinul aşteptărilor lui, de al atrage pe cititor spre bibliotecă, spre carte, lectură, participarea activă la activitățile organizate ceea ce e un lucru nu tocmai ușor în zilele de astăzi, deci de a fi și un bun animator cultural.

În bibliotecă am descoperit un univers cu totul nou, ceea ce din exterior nu părea așa. Am învățat circuitul cărților, am învățat cum se inventariază, se cataloghează o carte, am învățat cât de prețioasă poate fi o carte si cum să știi să o oferi celorlalți. Pentru mine e o meserie minunată, dosebită, deoarece cartea te poartă într-o lume minunată, magnifică, putând-o împărtăși cu ceilalți.

„Cartea e o bucurie, o călătorie prin suflete, gânduri și frumuseți."

Tudor Arghezi

„Oricine va avea cheia de aur care deschide ușa tăcută a bibliotecilor va găsi în ele încurajare și mângâiere, odihnă și fericire. "

John Lubbock

Aurica-Maria Ujică

Cronică literară

FAUST. SINTEZĂ A EVOLUȚIEI SOCIETĂȚII EUROPENE ȘI A SPIRITULUI UMAN ÎN GENERAL

Capodoperă germană a secolului al XVIII-lea, poemul dramatic Faust, operă publicată în 1932, este și astăzi pe prima poziție în canonul literaturii germane.

Originea acestei scrieri clasice, dacă este să o încadrăm ca formă undeva, îi aparține marelui poet Johann Georg Faust și motivele ei se adâncesc cu tot cu haina sa de mit, în istorie. Motivele și miturile o situează însă între creațiile romantice.

Fiind vorba de o lucrare laică care aduce o multitudine de perspective mitice, filozofice, estetice, etice și religioase, totuși cumva nașterea ei se datorează și poporului de rând, deoarece, la baza acestei mari opere teatrale a stat inițial o poveste anonimă, un vechi basm primitiv.

Personajul imaginat de Goethe este Heinrich Faust. Istoria certifică că acest om ar fi existat cu adevărat. Ar fi fost ori un magician, ori un șarlatan priceput în magie, dacă nu chiar un cărturar învățat, care în vremea aceea, ar fi studiat pasionat, științe, filozofie, arte, astrologie, religie etc. Unele voci recunoscute mai arată și că lucrarea ar fi stat inițial la baza unei instrucții pentru tinerii care urmau învățăturile biblice. Alții spun că, de fapt, opera este anticatolică, și că ar fi concepută în spirit reformator, dar există și voci care spun că, de fapt, este antilutherană. De asemenea ar mai fi și câteva piste care vor să ilustreze cum s-a născut și a înflorit acest „story" care, e drept, a răzbătut într-un mod admirabil peste vremuri.

Cert este că, încă din secolul al XVI-lea, povestea celebră a lui Faustus putea fi auzită prin piețele și teatrele vechilor orașe europene și, la bază, nu a fost deloc una dramatică. Aceasta era pentru copii și tineret, jucată de păpușari, cu comicul de rigoare, atât de savurat, de poporul însetat de comicării.

Cu timpul, contururile simple ale poveștii au luat amploare, și a primit tot mai mult, prin cei care au adus-o publicului, un simbolism încărcat. Versiunile mitului au căpătat peste ani și mai mult parfum, poveștii de dragoste i-au înmugurit mai multe semnificații înnobilatoare.

Chiar și Goethe însuși, când a scris-o (dovadă stând jurnalul său), a lucrat la piesă îndelung, tăind, completând, adăugând din 1773 și până în 1828.

Tragedia Faust, organizată în 2 părți, a doua având 5 acte, este o operă în care versul excelează și sensibilizează cu sublimul său, și pe cât este de frumoasă în formă, pe atât este de complexă ca semnificații. Povestea lui Faust, un doctor în științe, cărturar, un inițiat și un maestru în arte și-n crestomantie, aflat la apusul vieții, începe când acesta este ispitit de diavol printr-un pact, un pact născut ca din nimic, dintr-o dorință pusă la un nivel deasupra condiției lui umane, acesta fiind în căutarea unei soluții minune la toate problemele sale. Din acea clipă, diavolul, Mefistofel, după cum i-a promis că-l va purta în timp și spațiu nelimitat, apare în viața lui în fiecare moment, și în același timp, îl urmărește pas cu pas. Deși personaj meditativ și cu spirit critic, Faust devine în noile condiții, supus unor tendințe ale abrutizării, chiar dacă el inițial căutase mulțumiri de sine ori stoparea neajunsurilor vieții. Faust călătorește în timp și spațiu cu însuși diavolul, Mefistofel, care nu avea alt interes decât să-l facă să decadă din umanitate și să-i corupă sufletul. Într-adevăr că poftele trupești depășesc calitățile morale ale personajului, care nu foarte greu, ajutat de încornorat, corupe o tânără și inocentă fată, Margareta, căreia, în final destinul i se distruge. Aceasta se îndrăgostise de el, dar a ajuns să pierdă totul: onoarea, liniștea, viața, și chiar și familia.

Goethe își populează tragedia cu personaje multiple, cu voci diverse, bine conturate, care reprezentau ele însele perspective întâlnite în literatură, mai ales în cea antică. Întâlnim aici entități din mitologia greacă (centaurul Chiron sau Galateea), din sfera biblică (îngerii Rafael și Gavril sau Fecioara Maria), din folclorul german (gnomi sau fauni), din ierarhia regală (Marele spătar sau Marele cancelar), din spațiul artei (Poetul sau Actorul comic), din universul filosofiei (Anaxagoras sau Thales), dar și din lumea curentelor culturale (Realistul sau Supranaturalistul). Într-o sală apare însuși Împăratul, care vizionează o piesă de teatru printre actorii căreia se numără Paris, eroul care i-a înmânat Afroditei mărul Discordiei. Adus de către Faust din lumea Greciei Antice, acesta își trăiește povestea de dragoste nemuritoare printr-o punere în scenă. În altă parte a tragediei, însuși Faust se îndrăgostește de Elena. Acest mariaj, ca un pod peste vremuri, este de la prima înfățișare, de altă substanță. Prin absurdul ilustrat aici, Ghoethe ne face să pășim într-un mimesis metaforic.

În loc să-și trăiască fericirea prin fiul lor Euphorion, un tainic fiu născut într-o peșteră, Faust și Elena văd că acesta totuși nu este, cum și-ar fi dorit, un sol al păcii. El, din contră, dorește să se războiască, și, în floarea tinereții, moare într-un moment de euforie, subit. Acest fiu era de fapt un sol al tainei. Pe tot parcursul aventurii lui nu coborâse nicio clipă în sfera profan-cotidian. Saltul lui, sau, mai bine zis, zborul său spre înălțimi, aprinderea sa, precum veșmântul ori lira aparțin doar sacralului. Apariția sa, mai mult decât orice apariție e un mister.

Nicolae Balotă vede în Euphorion întruparea geniului, o „apariție efemeră căutând să evadeze, dintr-o lume profană, în cea sacră a originilor și destinului său. El este o întrupare a poeziei eterne, victorie (prin chiar moartea sa) asupra celor

trecătoare. Tragedia celui mai dăruit dintre aleși, a celui care de-al său propriu foc mistuit se mîntuie, este un mister al poeziei."[1]

După eșecul experienței iubirii pământești, Faust a încercat și mărirea, uniunea cu frumoasa Elena fiind în acest sens revelatoare, dovedind iubirea la un alt nivel, la cel al creației. Iar Euphorion, ca o euforie a artistului în fața muzei, întrupează taina nașterii poeziei. Dar mai ales semnifică închinarea în fața esteticului, cucerirea acestuia.

Nicolae Balotă subliniază mesajul hermeneutic al lui Faust: „Asistăm la miracolul poeziei într-o dublă ipostază: acea a poetului și acea a unei poesis, a poeziei antice și a poeziei moderne." Și tot criticul arată în continuare: „Cine este Euphorion? El e, înainte de toate o *creatură*. Cel născut din Faust și Elena este *fiul*. El nu este creatorul, nu este creat să producă deși este un ales. Creatură sfârșelnică, limitată, livrată unor puteri care-l depășesc. Ca atare, Euphorion este cel care vrea să se depășească pe sine, creatura care își părăsește condiția sa, care năzuiește, printr-un salt, dincolo, printr-un zbor extatic, să se întreacă pe sine și întreg universul creat. Abia s-a născut într-o peșteră, dincoace de lumea cunoscută, el aspiră spre un dincolo de lume « Gol, un geniu fără aripi, ca un faun neanimalic » (…) Nuditatea sa este aceea a vieții originare, a naturii paradisiace"[2]. Și-n alt loc criticul sublinia: „Apariția lui Euphorion este o *epifanie* a poeziei. A unei poezii euforice, jaculatorii; *în-cîntare* a tinereții. Ca și Icar, Euphorion încearcă să ajungă în văzduhuri."

Saltul și agilitatea lui Euphorion sunt trăsăturile definitorii ale romantismului, și observăm că Fiul lui Faust, ca într-o levitație, planează zboară peste lume, iar în jurul lui se întinde un imperiu al nefericiților.

Mitul faustian astăzi poate fi descris ca o chintesență a valorilor în cel puțin două planuri. Unul din planuri este surprinderea rolului de prisacă a estetismului european, o matriță în formă și sens a unor alegorii estetice fundamentale. Toate acestea contopite în forme, problematici și mituri ale lumii europene, s-au impus în cultură și își arată toată splendoarea lor în Faust. Goethe își pune în Faust întreaga experiență de viață și de cunoaștere, ba mai mult, el reușește să transpună în text experiența a două milenii de poezie a Europei.

Criticul Ștefan Augustin Doinaș, care este și un important poet român, regăsește în Faust convergențele definitorii și de o reală frumusețe între piesa gotheiană și civilizația europeană:

„Momentul concret al sintezei Antichitate/ Modernitate îl constituie scena între Faust și Elena (Actul III), în care regina Spartei deprinde din gura seniorului medieval poezia rimată a timpurilor noastre: clipă de grație supremă, în care trecerea istorică, pe nesimțite, de la o cultură lirică la alta, e figurată auditiv prin nașterea unei noi eufonii în chiar structura materială a versului; moment de criză a poetului totodată, căci gingășia scenei de iubire, oricât farmec ar avea, nu poate să obnubileze total intenția programatică. (...) Nu lipsește din Faust II o secțiune transversală printr-o anume societate europeană, aceea care se află în pragul dintre Evul Mediu și Renaștere: episoadele de la curtea împăratului, ca istorie reală, întrerup șirul celor din vechea Eladă."[3]

În alt loc criticul dezvoltă și mai mult subiectul: „Europa modernă face astfel un pas uriaș, similar cu cel pe care l-a făcut Antichitatea, trecând de la schimbul în natură, la plata cu bani, Faust, nu Mefisto, devin, apoi, organizatorii și actorii unui „carnaval roman" de curte, în care algoritmul se arată a fi un instrument de cunoaștere, nu numai de distracție, deoarece spectacolul oglindește concret conștiința de sine a unei societăți care-și vede, întruchipate în el, chiar forțele care o compun: Împăratul apare sub masca marelui Pan, sinteză a puterilor universale, Mefisto sub înfățișarea zgârceniei, Faust sub cea a lui Plutus, zeul bogăției. Dar, în felul acesta, mascarada se transformă în spectacol al demascării societății înseși, care – datorită mecanismelor sale de apărare - nu-și permite să se vadă pe sine însăși, așa cum într-adevăr este, decât într-un cadru ludic, într-un spațiu organizat artificial: numai în ceremonialul controlat al unei „sărbători" cenzura își suspendă, pentru o clipă acțiunea prohibitivă, pentru a oferi tuturor contemplarea adevărurilor de stat; numai în limitele unui carnaval, Paraziții își pot etala nestingheriți morala lor profitoare, iar tăietorii de lemne revolta lor surdă."[4]

Faust reprezintă sinteza cea mai reușită a specificităților spiritului european. Este totodată și o parabolă a naturii, societății și culturii noastre europene pentru toate secolele. Chiar și timpul suferă o punere în scenă, Goethe, ca un regizor din zilele noastre, suprapune și întrepătrunde timpul real cu cel fictiv, Noaptea walpurgică, Nordul și Elada sunt timpuri magice, care adâncesc motivele și miturile Eladei, și trasează conturul unei Agora, unui spațiu poetic, al nașterii lui Euphorion, fiul lui Faust și Elena. Arcadia pe ale cărei reliefuri se conturează, ca-ntr-o primăvară, formele literare toate, înfățișate de Goethe cu conștiinciozitate: tragedia greacă, *Minessang-ul* german, poezia de dragoste persană, pastorala europeană, opera italiano-germană, poezia modernă engleză.

Goethe a creat o mască-imagine, o alegorie în spațiu și timp, pe care a înzestrat-o cu un simbolic itinerar al omului european, ce amintește de momentul originar și de arhetipurile inițiatice.

Înamorarea lui Faust de Elena dovedește simbolic conjuncția spiritualității antice cu spiritualitatea modernă: „Unire săvârșită în sensul cel mai înalt al cuvîntului, prin faptul că despărțitul se depășește pentru întâia dată și produce prin unirea laturilor depășite un al treilea, Nou, Mai-Înaltul, Neașteptatul" (Goethe).

Încununarea cu însemne creștine și popularea cu personaje biblice din finalului tragediei nu este întâmplătoare. Prezența lui Pater Seraphicum, a îngerilor, a mărturisitoarelor mironosițe, care apar întru mântuirea sufletului protagonistului arată aceeași îngemănare a filonului spiritualității antice, păgâne, cu cel al creștinismului, cu revigoranta perspectivă a sacrificiului suprem.

[1] Nicolae Balotă, Euphorion, București, Cartea Romînească, 1999, p. 301.
[2] Ibidem, p. 302.
[3] Goethe, Faust, București, Editura Grai și suflet românesc, 1996, p. 18.
[4] Ibidem, p. 19.

O altă perspectivă abordare este cea referitoare la viziunea lui Goethe, prin Faust, asupra interiorității psihice și spirituale a individului, ca reprezentant al unei societăți în continuă formatare. Această viziune a incitat spre cele mai multe analize de când a fost tipărit Faust și până astăzi. Viziunea lui Goethe comportă multe interpretări și din perspectiva curentelor literare care s-au perindat în spațiul cultural.

Cel mai probabil că viziunea sintetizatoare faustiană a influențat în bună măsură gândirea filozofilor, căci scrierile elitiste ale europenilor au fost în strânsă legătură cu creația artistică a aceluiași spațiu. Scrierile lui Goethe au influențat gândirea unor filozofi ca Nitzsche și Heidegger care cu siguranță au citit opera lui Goethe, care, prin Faust, dăruiește posterității cel mai bun ton în discuția despre viață și timp a ființei umane.

Suntem deplin convinși de adevărul din perspectiva lui Lohmeyer, și anume că Mefisto este forța specificului uman, în opoziție cu divinitatea și naturalul. Ba mai mult, autorul ni-l conturează ca și cum ar fi văzut prin mai multe ecrane: „este principiul temporalității și nestatorniciei, al moralului și al înțelegerii, al reflecției și al aparenței, al practicii și al inventivității, al lucrării artificiale și al forței (...) conștiința mefistofelică se află cu totul în serviciul năzuinței omenești: ea este îndreptată spre aceasta, să ajute naturii umane, să-și satisfacă dorința ei.”[5]

Tot ce există pe lume poate stârni unei ființe îngrijorarea, prin faptul că lucrurile de care avem parte în viață sunt vremelnice sau supuse distrugerii și descompunerii. Omul, prin însuși faptul că este limitat, va privi intotdeauna spre ceea ce nu are, și ce nu este, încercând, să nu renunțe la ce are, dar să cuprindă și mai mult. În cazul nostru pentru că vorbim despre Faust, limita este de ordin spiritual.

Faust este încadrat și la acest profil, al profilul omului însetat de cunoaștere. Opera poate fi văzută ca o metaforă a necuprinsului său spirit aflat mereu în confruntare cu natura și realitatea. Până să ajungă la climaxul actului creator, în contradicție cu ce încerca Mefistofel să determine, Faust se confruntă mereu cu o nemulțumire, cu o nelocuire a spațiului său interior. Dual, într-o permanentă stare de bi-polaritate, în permanentă luptă cu urâtul existenței și cu descompunerea, Faust caută printre posibilitățile de mântuire pe care le are la îndemână, mântuiri posibile, potențiale, cerute de ardoarea vitalității pe care o întrezărește. El vrea tinerețe, vrea să fie iubit de o fată tânără, pură, să fie doar a sa. Mai mult decât acest demon, ori daimon, care-l domină și care-l aduce tot mai spre uman cu fiecare clipă care trece, personajul este dominat de lipsă. Lipsa se manifestă prin frică. El este nefericit, niciodată nu este acolo unde crede că ar trebui să se afle.

În câteva cuvinte criticul Nicolae Balotă descrie emblematic frângerea lui Faust: „poetul cunoaște mai bine decât orice alt om al artei crisparea celui care, căutând ființa - ceea ce este în sine și pentru sine - află (uneori cel puțin) neantul. Nimic nu este fără rost pentru el. De aceea, prin tot ce exprimă, el încearcă neîncetat să fiinţeze. Dar ființa pe care o asediază nu se lasă surprinsă. Cuvântul poetic e invocare necontenită a Ființei, încercare de seducție, de subjugare a ei. Convertind cuvântul în fapt, ficțiunea în esență, poetul își plăsmuiește mitologia. (...) Poetul timpurilor noi nu proiectează o clasic ideală lume alături de cea reală. Poetul nou nu se vrea pe sine mediator între ceea ce este în el, în noi și dincolo de noi; el mijlocește între *nomina*, între cuvintele aparținând unui univers nominalist, ca între lucruri și oameni, între semenii săi „turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur”.[6]

În profunzime tragedia se înfățișază ca un poem închinat sacralității. Iar în lumea închipuirii totul poate fi poartă semnul sacrului. În lumea aceasta nu există sterilitate. Ghoethe ne arată că poate construi prin cuvinte și substanță poetică o lume generoasă germinativă. Suficientă pentru salvarea sufletului. Da, căci despre asta este vorba în final, nu?

Pe de altă parte, privit din perspectiva epocii în care a fost scrisă, tragedia lui Goethe aduce perspective salvării prin iubire. Mefisto este învins în planul său, iar Faust, deși a fost răpus până la urmă de partenerul său, este salvat de la moarte. Scapă de condamnarea la o ardere veșnică în Hades, și revine la o viață întru iubire. Una ascetă.

„Îngeri, plutind în vămile de sus ale văzduhului, poartă partea nemuritoare a lui Faust: Un nobil duh e mântuit/ Aflând din rău scăparea:/ Cui neîncetat s-a străduit/ Putem să-i dăm salvarea./ Iar dacă dragostea-i va fi/ Deplin din cer trimisă/ Beatul pâlc îl va primi/ cu inima deschisă.”[7]

Putem așadar să lecturăm fiecare în cheia în care credem marele poem tragic și putem să-i încrustăm însemnele cu care suntem obișnuiți de formarea și educația noastră europeană. Putem descinde într-o meditație alături de personajele ei, sondând profunzimile ființei romantice și umaniste. Faust a fost creat ca pentru a ilustra un individ unic, dar și ca model uman colectiv. Ideea demonicului, moștenită pe filiera greco-latină este provocarea care ne conduce spre final la revelațiile fundamentale de care are parte Faust.

Ar mai putea fi adăugate în această analiză și alte perspective impozantei opere. Una chiar psihologică (să nu uităm că autorul însuși era preocupat de misticism, alchimie și cercetarea sufletului), dacă este să ne gândim la altă operă emblematică a lui Goethe, *Suferințele tânărului Werther*. Descoperim un panou revelator de reflecții profunde despre mecanismele minții și sufletului uman. În aceste condiții, trebuie să precizăm că trăsătura definitorie cu care Goethe ne cucerește (după cum apare și-n *Suferințele tânărului Werther*), este sinceritatea umană, semnul de netăgăduit al marilor poeți.

Viorica-Macrina Lazăr

[5] Ibidem, p. 16.

[6] Nicolae Balotă, op. cit. 308.

[7] Goethe, op. cit. 291.

Ilustrație: Traian Abruda

ZAHEI ORBUL (VASILE VOICULESCU)

Literatura contemporană începe cu perioada imediat următoare celui de-al Doilea Război Mondial și se continuă până în prezent. O noutate pentru tendințele literare de la acel timp. Marile opere au șocat oamenii, multe au fost interzise, considerate prea mult pentru aceea perioadă.

În prezent, valoarea unei opere este dată de studiul care i se face în mediul academic. Ca și în trecut și astăzi se scriu opere bune și mai puțin bune. Scriitorii de astăzi reușesc să aducă un suflu nou literaturii, să aducă teme noi, mult mai apropiate de realitate, cu personaje din prezentul nostru. Mesajele transmit tot ceea ce se petrece în cotidian, care reprezintă, poate o revoltă la toate nedreptățile din prezent. Autorii de azi încearcă să rupă anumite bariere impuse de lumea în care trăim, să ne ofere lecții pe care le putem aplica în viața noastră.

Autorii contemporani ne oferă posibilitatea gândirii libere, critice și analitice, ne apropie mai mult de noi înșine, ajutându-ne să privim cititul ca pe o plăcere, nu ca pe o obligație. Nu putem ignora literatura contemporană căci aceasta reprezintă visurile și năzuințele noastre, lumea în care trăim și realitatea imediată.

„După citirea ultimei pagini dintr-un roman, rămânem în contact cu un anumit număr de personaje al căror destin îl cunoaștem mai mult sau mai puțin, ori ceea ce am avut în mâini nu era decât un discurs. Nu trebuie să cedăm iluziei reprezentative care a contribuit mult timp la ascunderea acestei metamorfoze..." (Tzvaten Todorov, *Poetica*, Editura Univers, București, 1975, pg.62).

Chiar dacă o literatură nouă începe, literatura anterioară persistă încă, într-o epuizare lentă. Indiferent cărei epoci a aparținut; trăiesc într-un prezent, prezentul cititorului, într-o contemporaneitate perpetuă.

„Ceea ce este dat este textul literar, plecând de la el, printr-o muncă de construcție, se ajunge la acest univers în care personajele trăiesc asemănător cu persoanele pe care le cunoaștem în viață" (Tzvaten Todorov, *Poetica*, Editura Univers, București, 1975, pg.62).

Romanul Zahei Orbul, scris de Vasile Voiculescu, descrie o dramă umană, cea a confruntării orbirii cu decăderea.

Vasile Voiculescu dă dovadă, atât prin poezia religioasă cât și prin proza sa, de o dorință însetată de atingere a transcendentului, lucru dovedit prin nuvelele sale și prin dramaturgia sa.

Zahei Orbul este un roman scris în perioada 1949-1957, fiind publicat după moartea autorului, în anul 1970.

Personajul principal este reprezentat de Zahei, un tânăr căzut în patima alcoolului, care orbește. Orbirea lui atrage, una după alta forme degradate ale umanului. Chiar dacă dorința lui e de a-și reface puritatea și de a-și redobândi vederea, orbul alunecă pe scara întunericului, ca și cum personajul ar accepta ispășirea păcatului în urma căruia și-a pierdut vederea.

Desfășurarea acțiunii romanului împletește aparențele epice cu semnificațiile simbolice. Pe parcursul narațiunii, personajul principal va învăța să-și drămuiască atent încrederea în oameni. Are un singur viciu „beția", dovendind că rămâne imun la vicii mult mai tentante în diferite împrejurări, în care viciul e sinonim cu supraviețuirea.

De la începutul povestirii, el apare ca un om liniștit, care ignoră cele religioase și existența unei realități spirituale, se complace în starea în care e, în viața și traiul de zi cu zi.

Autorul volumului „*Pe urmele lui Vasile Voiculescu*" , Florentin Popescu face referire și la roman:

„Zahei Orbul, așa cum e el – inegal, cu deficiențe de structură, cu insuficientă „forță psihologică" a personajului și cu toate celelalte „păcate" ce i s-au pus în seamă de către cei care l-au comentat, rămâne un roman valoros și interesant, latură a aceleași creații voiculesciene pe care o știm". (Florentin Popescu, *Pe urmele lui Vasile Voiculescu*, Editura Sport-Turism, București 1984, pg.284).

Romanul este structurat în patru părți. Romancierul a vrut să deschidă o direcție filosofică de înțelegere a vieții. Prima parte cuprinde cinsprezece capitole și este bogată în întâmplări, ce-a de a doua parte „Ocna" are o încărcătură simbolică mai puternic marcată și mai ușor de înțeles decât prima, iar celelalte două capitole reiau existența lui Zahei, atât în plan real, cât și în cel simbolic, dintr-o altă perspectivă. Dobândirea vederii depinde de un miracol, un miracol ratat.

Zahei este fiul unui pescar de pe Dunăre, care crescuse și se hrănise cu pește. El își părăsește satul, nevoit, pentru că refuzase să facă armată. El orbește din cauza consumului excesiv de alcool și ajunge în spital. Devine pacientul cel mai important al spitalului, detronându-l pe Panteră (poreclit așa, după aspectul pielii sale), cu care se împrietenește.

Zahei vrea să ajungă la Dervent, un schit din Bulgaria, deoarece auzise că acolo preoții fac minuni, ca să-i citească și lui să își recapete vederea.

Panteră și Zahei fug din spital, mergând la marginea Bucureștiului, într-un cartier de lângă groapa de gunoi, la „barosanul" Paraipan, unde se refugia Panteră în fiecare primăvară.

Gândurile lui Panteră nu sunt chiar curate, în legătură cu Zahei. El vrea să îl facă cerșetor pentru a obține bani cât mai ușor și repede.

Barosanul, bătrânul hoțoman Paraipan, îl face cunoscut pe Zahei. Femeile încep să-l placă, încep să-i dea târcoale deoarece el avea o frumusețe virilă și combinația cu neputință le fascina.

În capitolul trei, Zahei își accepta condiția. Panteră îi aduce o vrăjitoare ca să îi ghicească viitorul. Aceasta îi spune ceea ce îi place să i se spună, totul fiind pus la cale de Panteră. Că își va recăpăta vederea, că are un drum lung de făcut cu o fiară, aceasta fiind Panteră, că are un dușman pe care îl va putea înfrunta după ce își recapătă vederea, Stavarache și biserica la care trebuie să ajungă. Zahei începe să asculte, să pipăie interesat, cu luare aminte, să-și folosească mirosul.

„Începea o cazmă fără de răgaz: să strămute bucățică cu bucățică lumea neagră de afară înăuntrul lui”.

Își face apariția și popa Gioarsă, care știe de orb. El vine des la groapa de gunoi în căutarea unei țigăncușe, care să-i fie slujnică. Porecla lui, Gioarsă, o are pentru că el cumpără fel de fel de lucruri furate. După ce începe conversația cu Panteră și Paraipan, popa încearcă să-i convingă să-l ia el pe orb, toți știind ce „afacere” bună este acesta. El vrea să-l ia pe Zahei la biserică pentru a cerșii, promițându-i să facă afaceri și că îi dă și o odaie. Dar, Zahei se revoltă și vrea să-l bată pe popă.

Prin viclenie Panteră și Paraipan, simulând un furt de bani, bani care trebuiau să-l ducă pe Zahei la Dervent, îl conving să cerșească, să nu se întoarcă la spital, dar îi merge prost, pentru că femeile sunt atrase de el, dar nu ca cerșetor.

În capitolul șase, Zahei începe să fie independent și merge la pescuit singur, pe un lac. Ajungând la Jachetă, șeful de cerșetor, încearcă orice pentru ca Zahei să îi aducă bani, îi pune o tăbliță, pe care scrie că e orb, mut și surd din naștere. Deoarece nu aduce mulți bani, el este considerat, după Pași, un cerșetor prost și trimis înapoi la Panteră.

Groapa începe să se golească, țigăncile merg la vândut de flori, alții la muncă, alții la furat iar Zahei vânează cât pentru toți, lipitori. Acesta nu mai are răbdare și împreună cu Panteră, merg, cu un circ ambulant, prin sate, împreună cu tovarășii lui Panteră, Stoian și Stanciu și din când în când luau și calul lui Paraipan. Cerșesc prin sate, merg prin biserici, țăranii sunt chiar buni și impresionați de cei doi.

Calul lui Panteră se îmbolnăvește și câteva zile stă în convalescență, persoanjele își petrec vremea la un bâlci. Stoian și Stanciu prind pică de Zahei, deoarece li se pare fudul. Beți și puși pe harță se leagă de el, Zahei învârte comedia și îi ignoră. Se reped la el să-l bată, dar Zahei, îi trântește cu nasul în țărână și le rupe comedia.

Umblau de o săptămână, nici ei nu știau pe unde, căutând drumul Brăilei. Sătenii îi lămuresc pe unde să meargă, doar că trebuie să treacă apele Buzăului, deoarece podul este rupt. Pentru că se apropie vremea rea, se hotărăsc să treacă apele Buzăului, dar în această încercare, pentru că apele erau umflate de la munte, moare și Panteră și calul, scăpând doar Zahei.

Auzind despre omul care înfruntase Buzăul, boierul Lagradora, sau Logodeală, numit așa deoarece se afla la a treia nevastă, îl ia pe Zahei la curtea lui, deoarece era neobișnuit pentru ceilalți.

În capitolul XIII îl găsim pe Zahei, la grădina boierului, unde lucrează de dimineața până seara, împreună cu bulgarul Costea, se întovărășesc și acesta îi promite orbului că până la toamnă îl trece Dunărea.

Femeile de la curte, află de orbul vânjos, cu mușchii înfierbântați, îl pândesc și-l spionează de câte ori pot. Bulgarul încearcă să-l însoare, Zahei începe să prindă interes pentru femei. Așteaptă cu interes să vină Suzana, cea care îi aduce mâncare în fiecare zi.

La conac, Suzana nu mai încetează cu laudele pentru orb, i-l descrie pe orb soției boierului, Caliope, care devine și ea tot mai interesată. Într-o noapte, Caliope, soția boierului, petrece noaptea cu Zahei. Boierul, orbit de gelozie o omoară și Zahei este acuzat. Deși nu este vinovat, își asumă crima, din noblețe, știind cine a omorât-o și este condamnat la 15 ani de ocnă.

Romanul continuă cu a doua parte, Ocna. Cu cătușe la mâini și picioare, Zahei este adus la ocnă, cu un număr însemnat cu fierul roșu, este pașnic, nu scoate o vorbă. Este trecut la muncă. Intră în obștea „Boierului”, un ocnaș care dirijează una din cetele de condamnați. Alte două găști sunt conduse de „Sperie – Pește” și „Gagiu”.

La coborârea în ocnă, Zahei refuză accesoriul. Cere să i se facă o descriere a exploatării și încet-încet, ocna intră în mintea lui. Cu ajutorul unei dălți ascunse de ceilalți, își face semne pe pereți care să-l avertizeze asupra traseului.

Zahei este dat în grija unui deținut tânăr, poreclit de ceilalți Măgheranu, sau Mânza, doar Zahei alege să îi spună, ca cei de acasă, Alexandru. Cei doi se împrietenesc. Împreună cu Alexandru, Zahei ajunge într-o încăpere numită „biserica”, o sală cu statui orgiastice sculptate în sare. Alexandru îi face descrierea încăperii cu aluzii bisericești. Zahei cade lângă o statuie și se roagă la Maica Domnului. Așa, deducem „firea dreaptă și limpede a orbului”.

Asupra lui Zahei se încearcă presiuni în direcția homosexualității, la început cu Alexandru. Pentru că nu reușesc și sexualitatea orbului îi preocupa pe ocnași, îi trimit altă „țiitoare”, pe care Zahei o schilodește, apoi vor să-l violeze, dar ajung toți bătuți și așa Zahei își câștigă locul în ocnă.

„Ocnașii primiră pe Zahei așa cum era! tovarăș pașnic și de credință...neclintit din ale lui...tăcut și mâhnit, deloc primejdios...”.

Șerbotă îi ghicește lui Boieru că se va însura, apoi va pleca din ocnă în coșciug de lemn. Boieru se însoară cu un nou venit, Giugiuc, pentru care el plătește cu cele trei măsele de aur ale lui Aurică, deoarece Giugiuc este din obștea lui Sperie – Pește. În timpul nunții, măselele de aur sunt furate și ajung tot la Boieru.

Manierele lui Giugiuc sunt adoptate de toți: politețe, igienă, răbdare. După o vreme Giugiuc este eliberat și boierul suferă după el, plănuind să evadeze. În timp ce plănuiesc evadarea, aproape de Paști, Ocna primește comandă, un cub de sare, de 4 m pentru o expoziție. Boierul își plănuiește o ascunzătoare în el, prin care să poată ieși din ocnă. În timp ce se scoate cubul de sare din mină, acesta cade de la mare înălțime și omoară câțiva ocnași, printre care Boierul și Alexandru.

După moartea lui Boieru, ocna decade. Nimeni nu poate impune reguli și să aducă un strop de demnitate printre pușcariași și Zahei se năruie, pică iar în patima alcoolului. După isprăvire celor 15 ani de ocnă, Zahei este eliberat, dar nu știe unde să meargă. După câteva zile, pe lângă pereții ocnei, unui paznic i se face milă de el, îl hrănește și se gândește să-l trimită la el, la țară, unde avea gospodărie, să lucreze pentru el.

În partea a treia a cărții, orbul lucrează la cazanul cu țuică. Sub soare și vânt, el începe să se trezească. Familia paznicului, la care lucrează vor să-l însoare, dar refuză. Îi revin încet amintirile, Schitul Derventului, Costea bulgarul, dragostea din grădina boierului Lagradora. Se oprește de la băutură și tutun și împreună cu cea care ar trebui să îi devină nevastă merge la Dervent, dar găsește mănăstirea în ruină. Nici crucea făcătoare de minuni nu mai era. Nu îl mai găsește nici pe Stavarache, hangiul grec care-l otrăvise. Dă de o crâșmă unde își bea toți banii și intră ca paznic la un bordel, al unei vechi prostituate, iar pe țăranca lui o trimite acasă, pentru totdeauna.

Apare Gărgăuna, o femeie zăpăcită, care născuse în adolescență, un băiat. Fiind o iubire interzisă, iubitul îi fusese omorât, iar pruncul dat unei familii să-l crească. Îl zărește pe Zahei, convinsă că e băiatul ei, îl urmărește, se apropie de el, îi dă bani și haine și le povestește fratelui și familiei despre el. Trei medici constată că are o criză de nebunie și femeia e închisă la sanatoriu.

Pentru că toamna, Zahei descărca butoaiele de vin în pivnițele cârciumarilor, apoi face țuică pentru țărani, toate acestea sunt prilejuri de bețiii crunte „ani în șir nu le-a ținut socoteală". Până într-o zi când aude de un preot făcător de minuni, Popa Fulga din satul Cervoiul și vrea să plece acolo.

În partea a patra îl vedem pe Zahei ajuns în satul Cervoiul, la popă. Popa îi citește lui Zahei și acesta începe să vadă. Însă vede doar când preotul ține mâna pe capul lui. Cei doi descoperă că împreună le este bine. Zahei îl cară pe preot în cârcă și acesta cu mâna pe capul lui Zahei, începe să întrezărească „din ziua aceea popa avu picioare și Zahei ochi".

Popa și Zahei își fac un obicei și merg la vechea bisericuță din satul părăsit și slujesc, pentru ei, un șarpe și păsările cerului. Popa cel nou și noua putere îi interzic preotului toate activitățile religioase. Într-o zi însă, chiar soția noului preot din sat vine să-i ceară ajutor popei, să-i boteze copilul aproape mort, soțul ei refuzând deoarce și-a pierdut credința. Bătrânul preot acceptă, poate și din puțină milă, dar cel mai mult din mândrie și trufie față de tatăl copilului.

Pruncul moare înainte de a se împărtăși. Popa scapă grijania pe podele, după care se târâie și linge picătură cu picătură, până la sângerare. În cele din urmă preotul moare, sub mare păcat, iar Zahei îngenunchează lângă el.

Mircea Braga în volumul intitulat „*Vasile Voiculescu în orizontul tradiționalismului*" descrie romanul ca:

„Paratextual, romanul lui Vasile Voiculescu este o demonstrație livrească: „arhaicul", care ar fi putut izbăvi „primitivul", se regăsește în religie doar ca ficțiune. Apoi pe o treaptă modernă, el devine literatură...".

Lumea operei literare este o lume fictivă, construită cu ajutorul limbajului, iar limbajul nu este nici adevărat, nici fals. Opera poate trimite mai mult sau mai puțin la realitate, sau poate crea ceea ce s-a numit „iluzia realistă", dar în ultima instanță, scopul ei nu e reflectarea realului, ci crearea unei lumi noi, care tocmai prin ficționalitatea ei ne provoacă o impresie artistică.

Zahei Orbul este un roman ce merită citit. Căutarea luminii este esența cărții. Deși orbit fizic, Zahei învață să își deschidă ochii minții și redescoperă lumea din jur și pe el însuși. Speranța și credința că își va recăpăta vederea îl determină să se schimbe, ce va duce la realizarea și acceptarea existenței interioare. Învins fizic, Zahei poate fi numit un învingător în plan sentimental.

Pot spune că este un erou puternic, care a luptat, dar a pierdut cu demnitate, și-a acceptat orbirea, dar a găsit lumina spirituală. Chiar și când trecea prin perioade grele, când bea și uita unde vrea să ajungă și ce trebuia să facă, după ce se trezea din bețiii, pornea mai departe în căutarea luminii.

A fost un drum cu obstacole, a pornit din momentul în care a orbit și a mers în linie dreaptă, cu multe piedici până la biserica din pădure. Obstacolele din drumul său, fiind, ba spitalul, ba groapa de gunoi, ba ocna, ba făcutul țuicii. Dar cum, calea trebuie urmată, lupta trebuie dusă, destinul trebuie trăit.

O pildă și pentru noi, să trăim cât mai frumos, chiar dacă nu vom fi biruitori în fața lumii.

Zahei s-a ales cu împlinirea și regăsirea credinței în Dumnezeu, în pădure, orb, acceptând ceea ce este el. Sufletul i-a rămas curat, oricâte și prin câte încercări a trecut, prin lumea care l-a înconjurat și ocna cât de grea și neagră i-a fost.

Orbul a căutat neîncetat, a sperat până la sfârșit, a căutat neîncetat, s-a pedepsit, a suferit și a căzut într-un miracol. Trecând prin atâtea, aproape ajungând la aceea minune, în adâncul sufletului său rămâne același Zahei.

„Valoarea adevărată a cărții lui Voiculescu stă în zugrăvirea colorată, pitorească și în același timp, plină de autenticitate omenească, a vieții din mediile pe unde trece eroul."

Elena Zaharia Filipaș, *Introducere în opera lui Vasile Voiculescu*, Editura Minerva, București, 1980, pag. 202.

Georgeta Maria Lung

Fotografie: Steve Johnson

Contact

Vă așteptăm cu drag lucrările la adresa de e-mail:
toplitera@yahoo.com

Echipa

REDACTOR
Viorica-Macrina Lazăr

CONTRIBUȚIE TEHNOREDACTARE
Aurora Pașcan
Aurica-Maria Ujică
Doina Țifrea

GRAFICĂ
Matheea Negruț

FOTOGRAFII
Annie Spratt
Henry Co
Shapelined
Steve Johnson

ILUSTRAȚII
Traian Abruda

REALIZATOR
Biblioteca Municipală
„George Sbârcea”

SPONSOR
Romaqua Group

ISSN 2537 - 1606
ISSN-L 2537 - 1606

FUNDAȚIA MIRON CRISTEA · ROMAQUA GROUP · Primăria TOPLIȚA · CENTRUL CULTURAL TOPLIȚA · BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „GEORGE SBÂRCEA”

